

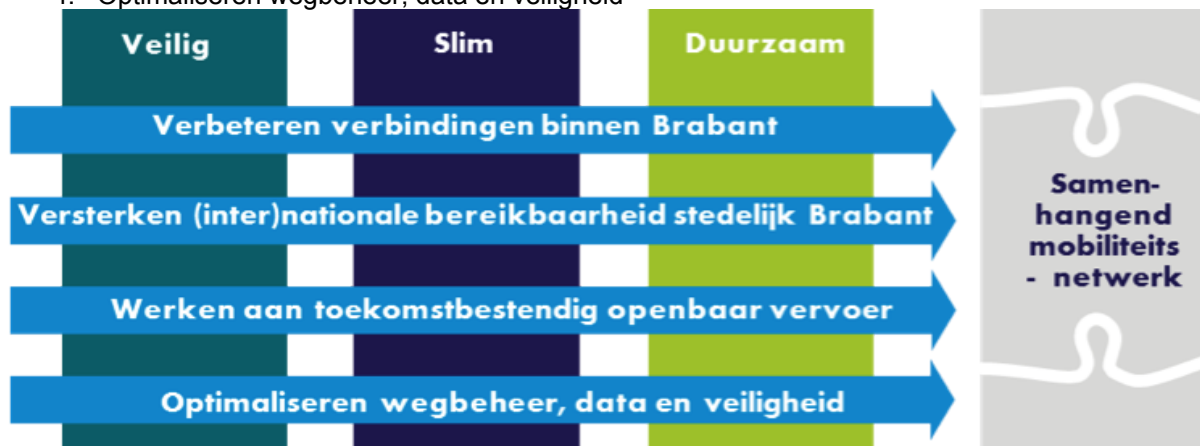
Programma 05 Mobiliteit

Provincie Noord-Brabant

Algemeen beeld van het programma

Wij willen dat Brabant een fijne plek is om te wonen, werken en recreëren. Waar je vlot op je bestemming kunt zijn. Waar producten slim vervoerd worden. En dat Brabant een internationale top kennis- en innovatieregio blijft voor o.a. Smart Mobility toepassingen. Samen met onze partners werken we aan een veilig, slim en duurzaam mobiliteitsnetwerk voor bewoners, bedrijven en bezoekers langs vier ontwikkellijnen:

1. Verbeteren verbindingen binnen Brabant
2. Versterken (inter)nationale bereikbaarheid stedelijk Brabant
3. Werken aan toekomstbestendig openbaar vervoer
4. Optimaliseren wegbeheer, data en veiligheid

Dat doen we op een manier die past bij de bestuurlijke vernieuwing gericht op het vergroten van de uitvoeringskracht en het handelen als één overheid. Daarin zijn dit jaar belangrijke stappen gezet. We werken intensief samen met de regio's en op ontwikkeldagen maken we afspraken in de programmering mobiliteit. Ook hebben we een jaar lang de dialoog Toekomst Mobiliteit gevoerd met Brabanders en experts over ontwikkelingen in en verwachtingen van de mobiliteit en de resultaten gepresenteerd via een digizine. De opbrengsten vormen de basis voor de verdere beleidsontwikkeling.

Wat heeft het gekost?

Er is ongeveer € 16,1 mln minder uitgegeven dan begroot in 2017 en dat resulteert in een onderuitputting van 7,2% ten opzichte van een totaal krediet inclusief toegerekende organisatiekosten van circa € 223 mln. Dit komt o.a. door:

- Positieve afwikkelingsverschillen op oude balansverplichtingen voor circa € 10 mln. Bij afrekening kunnen subsidies lager worden vastgesteld dan oorspronkelijk beschikt en leiden tot een positief resultaat. Een bedrag van bijna €2 mln is eerder bij de bestuursrapportage aangekondigd en gereserveerd voor toekomstige indexatie voor de opwaardering van het Wilhelminakanaal. De onderschrijding bestaat verder uit voordelige afwikkelingsverschillen van € 1 mln op afgegeven subsidies voor de regeling Regionale Uitvoeringsprogramma's (RUP), € 2,3 mln op oude SRE-verplichtingen en € 1 mln op een SPODO-maatregel in Helmond. Verder is een aantal Beter Benutten projecten bij de afrekening op basis van werkelijke kosten lager vastgesteld en is de toegezegde subsidie van €2 mln voor de snelfietsroute in de binnenstad van Breda teruggevorderd. Vanwege de lange looptijd en het aflopen van het Programma Beter Benutten is het project stopgezet.
- Op de totale exploitatie begroting van Openbaar Vervoer van meer dan € 90 mln is er sprake van een onderschrijding van € 4 mln (4%). Een belangrijke oorzaak hiervan is dat de berekende indexatie lager is uitgevallen dan aanvankelijk geprognosticeerd.
- Een bedrag van € 1,3 mln was op de begroting gereserveerd voor de overdracht van een tweetal wegvlakken aan gemeenten. De besluiten door de colleges van de betrokken gemeenten zijn doorgeschoven naar begin 2018. Aan Provinciale Staten wordt voorgesteld om de bijbehorende middelen in 2018 opnieuw op de begroting te ramen.

- Voor de aanpak van het knooppunt Hoopolder en het onderliggende wegennet is totaal € 10 mln gereserveerd, waarvan € 0,7 mln op de begroting van 2017. De besluitvorming over de toekomst van de nieuwe verbindingsweg binnen de gemeente Geertruidenberg is echter nog niet afgerond waarop besloten is vooralsnog geen beschikking af te geven.

Vanaf 2016 worden Rijksbijdragen door middel van een decentralisatie uitkering via het provinciefonds uitgekeerd in plaats van met een Brede Doeluitkering (BDU). In IPO-verband is de afspraak gemaakt de transitorische post met de uitgaven voor OV-concessies in enkele jaren af te bouwen naar nul. De lagere realisatie bij OV-concessie heeft geleid tot een onderschrijding aan de batenkant door een lagere onttrekking uit de transitorische post.

05 Mobiliteit

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2017 oorspronkelijk	Begroting 2017 na wijziging	Jaarrek. 2017 realisatie	Vershil <i>begr- realisatie</i>
Programmalasten	439.801	207.466	191.784	15.683
Toegerekende organisatiekosten	16.175	15.578	15.191	387
Totaal lasten	455.976	223.045	206.975	16.070
Totaal baten	151.187	106.398	95.581	-10.817
Saldo van baten en lasten	-304.789	-116.647	-111.393	5.253

Mobiliteit op hoofdlijnen

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

De uitvoering van programma 05 Mobiliteit ligt goed op schema. Met een door de minister bekrachtigd besluit over het starten van een MIRT-verkenning A58 Tilburg-Breda en een onderzoek naar de A2 Randweg Eindhoven hebben we deze bestuursperiode afspraken gemaakt over de financiering voor de aanpak van de gehele corridor Breda-Venlo. Tijdens het jaarlijkse BO-MIRT zijn met het Rijk afspraken gemaakt over het quick-win maatregelenpakket A2 Deil – 's-Hertogenbosch en de vervroegde start van een MIRT-verkenning naar een structurele oplossing op de lange termijn voor dit gedeelte van de A2. Daarmee worden de grootste knelpunten voor de bereikbaarheid van Zuid-Nederland aangepakt.

Mobiliteit (05.01)

De provincie wil een slim en samenhangend mobiliteitsnetwerk realiseren met keuzevrijheid voor de reiziger, ketenmobiliteit en een goede verbinding tussen stad en regio. Er is gewerkt aan het realiseren van betere verbindingen, zowel binnen de provincie als van en naar Brabant. Zo is binnen het programma SmartwayZ.NL voor InnoA58 het besluit genomen over de start van het MER ter voorbereiding op het ontwerp-tracébesluit en is het voorkeursalternatief N279 Veghel-Asten vastgesteld, met breed draagvlak van de betrokken gemeenten.

In het MIRT-onderzoek Goederencorridor Zuidoost zijn Moerdijk en Tilburg landelijk erkend als bovenregionaal knooppunt dat concreet leidt tot o.a. een quick-win maatregelenpakket gericht op de verbetering van het spoorgebruik op Moerdijk zelf. Daarnaast is een definitief besluit genomen over de verbreding en verdieping van het Wilhelminakanaal t/m Tilburg.

De eerste bestuursovereenkomsten met gemeenten voor de realisatie van snelfietsroutes zijn ondertekend waarmee we het fietsgebruik verder stimuleren en daarbij voortborduren op de vraaggerichte werkgeversaankpak uit Beter Benutten (Vervolg).

Openbaar vervoer (05.02)

Het OV vormt een verbindende schakel in het Brabants mobiliteitsnetwerk en draagt bij aan de bereikbaarheid, leefbaarheid en duurzaamheid van onze provincie.

Onder de naam Bravo werkt de provincie Noord-Brabant samen met de vervoerders aan een duurzaam openbaar vervoernetwerk dat aansluit bij de wensen van de reiziger.

Met oog op de nieuwe concessies denken we nu samen met partners na over de toekomst van het OV. We voeren experimenten uit en werken samen met partners aan slimme, innovatieve mobiliteitsoplossingen afgestemd op de vraag. Zo zijn we in 2017 in Helmond gestart met Bravoflex. Dit jaar hebben we een belangrijke impuls geleverd aan de sociale veiligheid met het invoeren van cashless betalen op alle bussen.

Er zijn afspraken gemaakt met het Rijk en de regio over de spoorverbindingen Eindhoven – Düsseldorf en een verkenning van HOV-verbinding voor Eindhoven Airport.

Infrastructuur / Provinciale wegen (05.03)

Met het dagelijkse beheer en onderhoud van en (vervangings-) investeringen in het provinciale wegennet is de onderhoudstoestand, doorstroming, verkeersveiligheid en de leefbaarheid verder verbeterd. Zo is groot onderhoud uitgevoerd op de N629 Hilvarenbeek – Reusel, de N605 Gemert Noord-Om opgeleverd om de leefbaarheid in de kern te verbeteren en is de PIP voor de N629 Dongen – Oosterhout voorbereid om een belangrijke bijdrage aan de doorstroming en veiligheid van de weg te leveren.

In projecten hebben we veelvuldig duurzame (Biobased of recycled) materialen en innovaties toegepast, zoals een 3D-geprinte brug en het inschuiven van een rotonde op bij Gemert Noord-Om.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Beleidsnota	Doelstelling / Prestaties met indicatoren	Is de prestatie in 2017 gerealiseerd?
Provinciaal Verkeers- en VervoersPlan (PS 53/06; afweegmoment 2018)		
	Verbetering van de bereikbaarheid van	De bereikbaarheid wordt, in lijn

	<p>deur tot deur tussen economische kerngebieden in Brabant en daarbuiten.</p> <p>voertuigverliesuren rijkswegen en provinciale wegen / km: elk jaar afname (2 jaar terugkijkend)</p>	<p>met de begroting 2018, uitgedrukt in de gemiddelde vertraging per uur autorijden op de wegen in Brabant. De meting is voor het eerst uitgevoerd over 2017 en komt uit op 4,62 minuten. Specifiek voor de provinciale wegen is de gemiddelde vertraging 3,12 minuten.</p>
	<p>Goed functionerende infrastructuurnetwerken voor personen en goederenvervoer. Deze netwerken zijn zo met elkaar verknoopt, dat iedere vervoerswijze een optimale bijdrage levert aan de bereikbaarheid.</p>	<p>Het aandeel van de auto in het aantal verplaatsingen in Brabant is van 57,8% in 2013 afgenomen naar 55,9% in 2016, terwijl het aandeel openbaar vervoer (van 4,4% naar 5%) en fiets (van 37,7% naar 39,1%) is toegenomen. Het aandeel goederenvervoer over de weg laat een stijging zien (van 88% in 2013 naar 89,3% in 2016) voornamelijk ten koste van binnenvaart (van 11,6% naar 10,2%). De cijfers over 2017 zijn nog niet beschikbaar.</p>
	<p>Stimuleren van verkeerseducatie op basisscholen en middelbare scholen; voorlichting geven aan Brabantse verkeersdeelnemers.</p>	<p>2017 was het jaar van 'clean in het verkeer' en heeft vanaf vorig jaar geresulteerd in ruim 20.000 beloften om alert te zijn en geen alcohol, drugs of medicijnen te gebruiken op de weg. Er zijn succesvolle PR-acties uitgevoerd, zoals de Boeren-BOB, de actie met coffeeshophouders "Ik rij drugsvrij" en de stoelenactie ter herdenking van alle verkeersdoden in Brabant. We hebben samen met onze verkeersveiligheidspartners belangrijke stappen gezet voor de transitie richting integrale verkeersveiligheidspakketten, zodat we 2018 gericht en integraal met alle partners uit de drie pijlers (gedrag, infra en handhaving) actieplannen kunnen opstellen. In 2017 zijn er 12 dodelijke verkeersslachtoffers op de provinciale wegen gevallen ten opzichte van 18 in 2016.</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Minimaal 95% van de BVL-scholen heeft het BVL-label behaald in 2019. 	<p>Het percentage 2017 is 94%.</p>

	95% in 2019	
	<ul style="list-style-type: none"> Minimaal 100 middelbare scholen doen mee aan Totally Traffic in 2019. 100 in 2019 	Er doen 103 scholen mee in 2017. Hiermee hebben we de oorspronkelijke doelstelling van 100 scholen al in 2017 behaald. Bij de bestuursrapportage 2018 zullen we een voorstel doen om de indicator aan te passen naar 110 in 2019.
	<ul style="list-style-type: none"> Vaststelling van multi-modale mobiliteitsagenda's met de vijf GGA regio's door provinciale cofinanciering, getoetst aan de provinciale subsidieregeling Verkeer en Vervoer: infrastructurele aanpassingen en mensgerichte maatregelen tbv leefbaarheid, verkeersveiligheid en doorstroming. aantal multi-modale mobiliteitsagenda's: 4 	gerealiseerd; de agenda's 2018 zijn samen met de regio's opgesteld en vastgesteld tijdens de ontwikkeldagen in december. Uitvoering vindt plaats in 2018. Voor 's-Hertogenbosch is geen afzonderlijke agenda opgesteld, er wordt voortaan gewerkt vanuit West, Hart van Brabant, Zuid-Oost, Noord-Oost. De streefwaarde is hierop aangepast bij de bestuursrapportage.
	<ul style="list-style-type: none"> Beter Benutten Vervolg bevat drie programmalijnen: Multimodale Stedelijke Bereikbaarheid, Logistiek en Intelligente Transport Systemen. Voor Beter Benutten Vervolg worden vòòr 2018 10 projecten gerealiseerd. De programmalijn ITS loopt tot 2021 door. aantal uitgevoerde projecten: 10 	conform planning, voor stedelijke bereikbaarheid en logistiek zijn 10 projecten afgerond en 3 daarvan een half jaar verlengd binnen de BO-MIRT afspraak van december 2017. De resultaten worden in 2018 verwacht; Voor ITS zijn alle projecten in 2017 gestart. Bij de jaarrekening worden uw Staten separaat over de voortgang geïnformeerd.
	<ul style="list-style-type: none"> SmartWayZ.NL heeft tot doel het versneld oplossen van bereikbaarheidsknelpunten ter versterking van de economie en het vestigingsklimaat in Zuid-Nederland. Het programma bestaat uit acht deelopgaven: ITS/Smart Mobility, InnovA58, slimste oplossing A58 Tilburg-Breda, MIRT-verkenning A67 Leenderheide-Zaarderheiken, A2 Randweg Eindhoven, A2 Weert-Noord - Eindhoven, N279-Zuid en Bereikbaarheidsakkoord Zuidoost-Brabant (indicator: 3 projecten Smart Mobility: landingsplaats Zuidoost-Brabant, N279, Logistiek als thema) (indicator: 3 projecten Smart Mobility: landingsplaats Zuidoost- 	gedeeltelijk gerealiseerd; in 2017 zijn voor Smart Mobility drie nieuwe grote projecten gestart: Mobilitylab, MobilitymoveZ.NL en Mobilitymarket. De initiatieven worden samen met de markt, kennisinstellingen en reizigers geconcretiseerd én slim gecombineerd en zullen in 2018 leiden tot de eerste projecten op de weg. N279 loopt conform planning. Het noordelijke deel van de N279 Veghel - 's-Hertogenbosch is officieel opgeleverd en voor de N279 Zuid tussen Veghel en Asten is een voorkeursalternatief vastgesteld met draagvlak van de betrokken gemeenten. Dit wordt verder uitgewerkt tot de

	Brabant, N279, Logistiek als thema)	vaststelling van het PIP in 2018. Rond de N279 is de samenwerking is gestart op met de logistieke sector om te komen tot slimme mobiliteitsoplossingen. De Staten zijn op 12 oktober middels een statenmededeling over de voortgang geïnformeerd.
	<ul style="list-style-type: none"> • Cofinanciering van projecten die bijdragen aan meer en duurzamer goederenvervoer over water en spoor. aantal projecten gestart: 6 	gerealiseerd: er zijn 6 projecten gestart, namelijk Uitbreiding en optimalisatie Inland terminal Cuijk, Slimmer bijladen in winkeldistributie, BCTN Terminalsysteem en Energiesysteem (terminal Den Bosch), Uitbreiding bargeterminal Vossenbergtilburg, en Aanleg 2e opstelspoor locatie voormalige Shell-terrein op Moerdijk. In totaal is in 2017 voor ruim €920.000,- aan subsidie verstrekt aan projecten die bijdragen aan multimodaal en duurzaam goederenvervoer in Brabant. Bij de bestuursrapportage is de streefwaarde opgehoogd van 4 naar 6.
	<ul style="list-style-type: none"> • Adviesorgaan/ uitvoeringsorganisatie voor multimodaal goederenvervoer. 1 	gerealiseerd; in 2017 is intensief samengewerkt met stichting Multimodaal Coördinatie- en Adviescentrum Brabant (MCA) en zijn de afspraken 2018-2020 herijkt met meer accent op innovatie en smart.
	<ul style="list-style-type: none"> • Cofinanciering van projecten die bijdragen aan een robuuste brabantroute. aantal projecten gestart: 5 	gerealiseerd; 5 projecten (Oisterwijk, Deurne en Gilze Rijen) zijn in 2017 opgepakt en 1 (Helmond) is doorgeschoven naar 2018. De streefwaarde is bij de bestuursrapportage hierop aangepast van 6 naar 5.
	<ul style="list-style-type: none"> • Wilhelminakanaal geschikt voor klasse IV schepen tot haven Loven (Tilburg) (Oplevering 2022) Afbouw sluis klasse II tot Tilburg 	Conform planning is eind 2017 sluis III afgebouwd en opengesteld; i.v.m. de uitgestelde bestuurlijke keuze voor een structurele oplossing van de hydrologische problematiek (van februari 2017 naar uiteindelijk december 2017) is het sluiten van overeenkomsten voor fase 1,5

		en de structurele oplossing (herbouw sluis II) verschoven naar 1e helft 2018; a.g.v. genoemde vertraging is ook de oplevering van de nieuwe sluis II met een jaar doorgeschoven naar 2023.
	<ul style="list-style-type: none"> • Snelfietsroute Cuijk - Nijmegen (oplevering) indicator 2020: opgeleverd 	conform planning; de geplande oplevering is bij de bestuursrapportage doorgeschoven naar 2020 vanwege een nieuwe aanbesteding voor een onderdeel van de snelfietsroute.
	<ul style="list-style-type: none"> • Realisatie van 5 snelfietsroutes 5 in 2020 	conform planning; er zijn 2 bestuursovereenkomsten ondertekend voor Tilburg – Waalwijk en Eindhoven – Helmond. In 2018 verwachten we nog 2 à 3 overeenkomsten te kunnen ondertekenen. Daarin wordt voorzien in een realisatie uiterlijk 2020.
OV-visie (PS43/12; afweegmoment 2024)		
	<p>Het OV sluit aan bij de vraag van zo veel mogelijk reizigers. Klanttevredenheidscijfer gelijk aan of boven landelijk gemiddelde.</p> <p>OV-klantbarometer > 7,5</p>	<p>Het algemene klanttevredenheidscijfer is voor alle concessiegebieden uitgekomen op 7,6. De waardering voor de Brabantliners wordt afzonderlijk inzichtelijk gemaakt en komt met 7,7 licht hoger uit. Het landelijk gemiddelde is 7,6. In het concessiegebied Zuid-Oost is een nieuwe concessie van kracht en het klanttevredenheidscijfer laat in 2017 een flinke stijging zien van 7,3 naar 7,6.</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoering en beheer van de busconcessies. aantal concessiegebieden: 3 	gerealiseerd; onlangs zijn uw Staten apart geïnformeerd over de trendmonitor 2016, waarin vele gegevens over de concessies zijn opgenomen. Medio 2018 zal de trendmonitor 2017 beschikbaar zijn.
	<ul style="list-style-type: none"> • Sociale veiligheidsconvenanten opstellen met normen en eisen. jaarplan sociale veiligheid per concessiegebied: 3 	gerealiseerd; per concessie is het jaarplan 2017 vastgesteld en is subsidie verleend. 1 van de acties die in 2017 is gerealiseerd is de invoering van cashless betalen. Vanaf 1 december 2017 kunnen reizigers in de bussen

		alleen nog betalen met ov chipkaart of bankpas. Cash wordt niet meer geaccepteerd.
	<ul style="list-style-type: none"> Onderzoek (spoor)verbinding Breda en Utrecht. uitgevoerd 	gerealiseerd; het onderzoek is uitgevoerd en de resultaten wordt 1e helft 2018 gepresenteerd.
	<ul style="list-style-type: none"> Opgeleverde projecten Starttranche Spoor, HOV en Knooppunten. aantal: 10 	gerealiseerd; van de 24 projecten zijn er inmiddels 9 projecten opgeleverd. Drie projecten zijn uiteindelijk niet van start gegaan: fietsvoorzieningen Station Deurne, hiervoor bleek na het wegvallen van de bijdrage van Prorail geen sluitende businesscase voor te maken. Busterminal station Tilburg start later, omdat we hiervoor bekijken hoe we deze toekomstbestendig voor elektrische laadinfra kunnen aanleggen. De subsidiebijdrage voor de doorstroomas in 's-Hertogenbosch is ingetrokken, omdat deze maatregel wordt betrokken in de volledige aanpak van de spoorzone van Den Bosch.
	<ul style="list-style-type: none"> Uitgevoerde haalbaarheidsonderzoek interregionale lijnen Starttranche Spoor, HOV en Knooppunten. aantal: 2 	gerealiseerd; De resultaten voor het onderzoek naar de verbinding Breda-Utrecht wordt in de 1e helft 2018 verwacht. Het onderzoek naar de (bus) verbinding Uden – Landerd – Grave – Nijmegen is afgerond. Komend jaar wordt de infrastructuur aangepast en vanaf dienstregeling 2019 zal deze lijn gereden worden.
Provinciaal Verkeers- en VervoersPlan (PS 53/06; afweegmoment 2018)		
	<p>Verbetering van de bereikbaarheid van deur tot deur tussen economische kerngebieden in Brabant en daarbuiten (voertuigverliesuren rijkswegen en provinciale wegen / km: elk jaar afname (2 jaar terugkijkend)).</p> <p>voertuigverliesuren</p>	De bereikbaarheid wordt, in lijn met de begroting 2018, uitgedrukt in de gemiddelde vertraging per uur autorijden op de wegen in Brabant. De meting is voor het eerst uitgevoerd over 2017 en komt uit op 4,62 minuten. Specifiek voor de provinciale wegen is de gemiddelde vertraging 3,12 minuten.
	<ul style="list-style-type: none"> Uitvoeren van het Programma Provinciale Wegen: % van 	gerealiseerd; de in het Programma provinciale wegen

	voorgestelde projecten (realisatiefase) in het Programma Provinciale Wegen uitvoeren. 100%	2017 -2026 geplande projecten voor 2017 zijn gerealiseerd. Hierdoor is er geen achterstand in het onderhoud wegen aanwezig.
	<ul style="list-style-type: none"> De Brabantse wegen zijn verkeersveilig ingericht volgens de richtlijnen van CROW / Duurzaam Veilig. Alle black-spots die een aanwijsbare relatie hebben met infra zijn in 2019 onderzocht, geprogrammeerd of aangepakt. 100% in 2019 	conform planning; op dit moment zijn alle blackspots in beeld en zijn de benodigde onderzoeken geprogrammeerd in projecten. Dit loopt volgens planning.
	<ul style="list-style-type: none"> Kwaliteitsverbetering van de provinciale fietspaden 8,5 	conform planning; op diverse fietspaden is kantmarkering aangebracht waardoor de streefwaarde nagenoeg gehaald wordt. Hierin is niet meegewogen dat medio 2017 de kwaliteitsindicator op inhoud is geactualiseerd, waarbij vooral is ingespeeld op nieuwe landelijke CROW-richtlijnen. In 2018 zal de geactualiseerde kwaliteitsindicator worden gehanteerd en zal een uitvoeringsprogramma gereed zijn dat aangeeft hoe de kwaliteit van de fietspaden verder wordt verbeterd.

Relatie met bestuursakkoord

Met de ondertekening van de eerste twee bestuursovereenkomsten is een belangrijke stap gezet in het realiseren van het netwerk van snelfietsroutes uit het bestuursakkoord. Belangrijke knooppunten in het provinciale wegennet zijn of worden opgepakt met de vaststelling van het voorkeursalternatief voor de N279 Veghel-Asten met een omleiding bij Helmond, is na een jarenlange discussie met de gemeenten een keuze gemaakt voor het tracé voor de N629 Oosterhout – Dongen, en met voor de N282 tot 2x2. De aanpak van de A58 tussen Breda en Eindhoven verloopt voorspoedig met de start van de MER-procedure InnovA58 ter voorbereiding op een ontwerptracébesluit en het recente akkoord met de minister over de start van een MIRT-verkenning van het gedeelte tussen Tilburg en Breda. Keuzes voor het gehele mobiliteitsbeleid worden meer integraal gemaakt met de regio's tijdens de nieuw geïntroduceerde halfjaarlijkse ontwikkeldagen.

In 2017 is een meerjarige kwaliteitsnota voor onze provinciale infrastructuur voorbereid die begin 2018 aan de Staten is verzonden met een kader om de kwaliteit van onze infrastructuur voor de lange termijn te garanderen.

Op het gebied van Smart Mobility werken we op meerdere innovatieve manieren samen met de markt, het onderwijs en de reizigers en zorgen met concrete testen en toepassingen in Mobilitylab, MobilitymoveZ.NL en Mobilitymarket. Zo stimuleren we innovaties op het mobiliteitsvlak en maken Brabant klaar voor de toekomst van mobiliteit.

Inzet verbonden partijen

Met de gemeenschappelijke regeling 'Kleinschalig Collectief Vervoer Noord-Oost Brabant' wordt een kwalitatief hoogwaardig stelsel van collectief vervoer nagestreefd ter voorziening in de behoefte aan openbaar vervoer, de instandhouding en verbetering van de bereikbaarheid van kleine kernen en het aanbod van adequate vervoersvoorzieningen.

05.01 Mobiliteit

Inleiding

We willen de (inter)nationale en (inter)regionale bereikbaarheid van Brabant versterken. Door het vervoer van mensen en goederen goed te faciliteren en te spreiden over weg, water en spoor ontstaat een betere doorstroming van het verkeer. We stimuleren technische innovaties in het kader van slimme en duurzame mobiliteit en multimodaal goederenvervoer.

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

Het versterken van de de (inter)nationale en (inter)regionale bereikbaarheid van Brabant

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Fiets

Er zijn twee bestuursovereenkomsten voor snelfietsroutes getekend, waarvan realisatie is voorzien voor eind 2020. Een nieuwe concept van wayfinding voor de snelfietsroutes is virtueel en op straat getest en zal in 2018 als demonstratieproject worden toegepast op het traject Tilburg – Waalwijk. Om het fietsgebruik verder te stimuleren wordt de vigerende werkgeversaanpak gecombineerd met de aanleg van snelfietsroutes. In 2017 zijn de laatste van alle Brabantse treinstations voorzien van OV-fietsen, met als afronding de fietscarrousel bij Tilburg University. Dit leenconcept faciliteert de overstap tussen de modaliteiten trein en fiets. Het aantal locaties waar men Hopperpoint-fietsen kan lenen is verder gegroeid.

Brainport City bereikbaarheid

In relatie tot de ontwikkeling van Eindhoven als één van de mainports van Nederland is door Rijk en regio besloten om de aanpak Eindhoven tot een Internationaal Knooppunt verder uit te werken. Met de minister is een eerste maatregelenpakket met een startkapitaal van € 20 mln vastgesteld voor de aanpak van een aantal projecten (HOV-3, fietsenstalling Eindhoven en de internationale treinverbinding Eindhoven-Düsseldorf).

In het kader van de bereikbaarheid van Eindhoven Airport is een haalbaarheidsonderzoek uitgevoerd voor een multimodaal transferpunt bij Acht. Daar is eveneens gekeken naar de haalbaarheid van een sprinter en IC-station. Geconcludeerd wordt dat een treinstation op deze locatie bij het lage en midden ontwikkelscenario voor Eindhoven Airport niet aan de orde is, maar heroverwogen kan worden naar aanleiding van een hoog ontwikkelscenario.

Verkeersveiligheid

2017 was het jaar van 'clean in het verkeer' en heeft vanaf vorig jaar geresulteerd in ruim 20.000 beloften van weggebruikers om alert te zijn en geen alcohol en drugs in het verkeer te gebruiken.

Bereikbaarheid Zuid-Nederland

Het programma SmartwayZ.NL richt zich op de verbetering van de bereikbaarheid van Zuid-Nederland. In 2017 zijn hierin belangrijke stappen gezet met een door de minister bekrachtigd besluit voor een MIRT-verkenning Tilburg-Breda en een onderzoek naar de A2 Randweg Eindhoven in combinatie met A50 Eindhoven-Veghel, de start MER ter voorbereiding van het ontwerp tracébesluit voor de 2 trajecten binnen InnovA58 en een vastgesteld voorkeursalternatief N279 Veghel-Asten als opmaat naar een definitief PIP in 2018.

Op de A2 Eindhoven-Weert is gestart met een no-regret maatregelenpakket met een combinatie van smart mobility en kleinschalige weggebonden maatregelen zoals verlichting, belijning en marktplaatsen voor mobiliteit (Mobility Market) ter bevordering van de doorstroming. Daarin wordt ook gekeken naar het onderliggende wegennet.

Voor de A67 Leenderheide-Zaarderheiken zijn in 2017 clusters van kansrijke maatregelen vastgesteld.

Goederenvervoer

De voorwaarde om kansrijke projecten van een bepaalde omvang in te dienen voor Europese subsidies vanuit de Trans Europese Netwerken Transport (TEN-T) bleek een barrière. Wel is een spoorstudie voor Moerdijk uitgevoerd die heeft geresulteerd in een quick-win pakket voor de verbetering van het spoorgebruik zoals een extra opstelspoor op Moerdijk zelf en een lange termijn perspectief met de landelijke erkenning van Moerdijk én Tilburg als bovenregionaal knooppunt. Daarnaast hebben we gewerkt aan het verder verbeteren van de Brabantse vaarwegen met een definitief besluit over de aanpak van de verbreding en verdieping van het Wilhelminakanaal. Er zijn maatregelen uitgevoerd in het kader van de Robuuste Brabantroute om deze belangrijke logistiek spoorverbinding veiliger, stiller en leefbaarder te maken voor de omgeving. We hebben verder een aantal projecten ondersteund i.h.k.v. de verbetering en verduurzaming van overslagterminals, zoals een elektrische overslagvoorziening in Cuijk, en is de samenwerking met stichting Multimodaal Coördinatie- en Adviescentrum Brabant (MCA) opnieuw gericht met meer accent op innovatie en smart.

Smart Mobility en Beter Benutten

Het programma Beter Benutten Vervolg is grotendeels afgerond. Binnen het speerpunt "Stedelijke Bereikbaarheid" zijn samenhangende pakketten gericht op infra, werkgeversaanpak en fiets uitgevoerd. Zo zijn er in 's-Hertogenbosch fietsprioritering bij stoplichten, een community aanpak Paleiskwartier en extra OV-haltes gerealiseerd.

Voor het speerpunt Logistiek hebben verschillende logistieke initiatieven geresulteerd in verbeteroplossingen voor de sector zelf crossdocking (goederen lossen én direct weer laden zonder opslag) buiten de spitsuren om.

Binnen Mobility Lab zijn 16 start-ups voor kansrijke initiatieven van smart-mobility toepassingen geselecteerd en gematched met een geschikte proefomgeving. De pilots vinden plaats in 2018 in Brabant en Rotterdam.

Met MobilitymoveZ.NL dagen we de markt uit om bestaande technologie op grotere schaal te testen. In 2017 heeft zich een aantal marktpartijen aangemeld bij het project. Er vinden gesprekken plaats om de initiatieven verder te concretiseren én slim te combineren. De eerste uitvoering wordt in 2018 verwacht.

Mobility Market heeft tot doel het matchen van vraag en aanbod van bestaande mobiliteitsoplossingen. We zijn gestart met een aanpak op de A2 Eindhoven-Weert. In 2018 wordt deze aanpak verder uitgerold binnen de opgaven van SmartwayZ.NL.

Binnen het project Talking Traffic heeft de ontwikkeling van intelligente verkeersregelininstallaties (IVRI's) plaatsgevonden en is in 2017 begonnen met het plaatsen ervan in de B5-steden en op provinciale wegen.

Wat heeft het gekost?

05.01 Mobiliteit

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2017 oorspronkelijk	Begroting 2017 na wijziging	Jaarrek. 2017 realisatie	Verskil begr.-realisatie
Lasten	179.921	37.332	29.864	7.468
Baten	-	1.336	1.028	-308
Saldo van baten en lasten	-179.921	-35.996	-28.837	7.159

Wat heeft het gekost? (grafiek)

Bedragen x1000

Exploitatie	Jaarrekening 2017
Lasten	29.864
Baten	1.028
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-28.836

Toelichting lasten/baten

Afwijking lasten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
- Beter Benutten	1.489
- Verkeersveiligheid	276
- Uitvoeringstafel Eindhoven Airport	95
- Fiets in de Versnelling	161
- Goederenvervoer	-392
Overig	5.839
Totaal afwijking lasten	7.468

Lasten

Bij productgroep 05.01 Mobiliteit is € 7,5 mln minder besteed dan begroot. Er is sprake van een onderuitputting van 20,1% tov het totale krediet van € 37,3 mln en is als volgt te verklaren:

Beter Benutten

De projecten van Logistiek in Brabant en Stedelijke Bereikbaarheid van Beter Benutten Vervolg en het laatste project van Beter Benutten 1.0 (Spookfiles A58) zijn nagenoeg afgerond. De financiële afwikkeling hiervan is doorgeschoven naar 1e helft 2018. Daarnaast is er sprake van een positief afwikkelingsverschil van € 0,6 mln op een balansverplichting. De middelen vallen grotendeels terug in de reserve en blijven beschikbaar voor de restantverplichtingen van de projecten. Tenslotte is er een onderuitputting van bijna € 0,2 mln in verband met de vertraagde uitlevering van de intelligente verkeersregelinstallaties binnen C-ITS.

Verkeersveiligheid

Voor de uitvoering van het programma verkeersveiligheid is jaarlijks € 1,04 mln op de begroting geraamd. In 2017 is het gehele activiteitenplan uitgevoerd met €276.000 minder inzet van middelen dan begroot. Deze middelen vallen terug in de reserve Verkeer & Vervoer.

Uitvoeringstafel Eindhoven Airport

Voor de uitvoeringstafel Eindhoven Airport zijn door het Rijk middelen beschikbaar gesteld. In 2017 is € 95.000 niet besteed als gevolg van lagere onderzoekskosten dan geraamd. Aan de Staten wordt voorgesteld deze specifieke Rijksmiddelen in 2018 opnieuw op de begroting te ramen voor het uitvoeren van het activiteitenplan.

Fiets in de Versnelling

Op basis van het uitvoeringsprogramma Fiets in de Versnelling 2016-2020 hebben de Staten € 5,7 mln beschikbaar gesteld naast het budget voor het realiseren van het snelfietsroutenetwerk. In 2017 is € 161.000 minder gerealiseerd dan begroot als gevolg van een lagere vaststelling van een eerder verstrekte subsidie.

Goederenvervoer

Hieronder valt de uitvoering van de subsidieregeling goederenvervoer, projecten Robuuste

Brabantroute, het project opwaardering Wilhelminakanaal en de samenwerking met de Stichting MCA Brabant.

Voor de verbreding en verdieping van het Wilhelminakanaal zijn in 2016 door de Staten extra middelen beschikbaar gesteld. In 2017 is € 93.702 meer gerealiseerd dan op de begroting geraamd in verband met meerkosten voor het evaluatieonderzoek. Dit wordt in 2018 gecorrigeerd op het projectbudget via een verlaging van de onttrekking uit de reserve.

De samenwerking met stichting MCA Brabant is herijkt met meer accent op innovatie en duidelijke resultaatafspraken. In plaats van een jaarlijkse exploitatie subsidie wordt een meerjarige projectsubsidie verstrekt. Hierdoor zijn in 2017 extra lasten genomen en kan in 2018 budget vrijvallen.

Overig

Bij afrekening van o.a. subsidies kan een lagere vaststelling dan het oorspronkelijk beschikte bedrag leiden tot een positief resultaat. Dit heeft in 2017 geleid tot een afwikkelingsverschil op balansverplichtingen van circa 6 mln en is opgebouwd uit de volgende onderdelen:

- € 1 mln totaal op verschillende subsidies in het kader van de regeling Regionale Uitvoeringsprogramma's (RUP)
- € 2,3 mln op overgenomen verplichtingen van voormalig SRE, waaronder afrekening HOV2 in Eindhoven.
- € 1 mln op een project in Helmond in het kader van de SPODO-regeling voor de aanpak van spoorwegonderdoorgangen.
- Vanwege het aflopen van het programma Beter Benutten past de doorlooptijd van het project voor de aanleg van snelfietsroute binnen de stedelijke grenzen van Breda niet meer. Het project is stopgezet en de subsidie van € 2,1 mln teruggevorderd. De middelen vallen terug in de reserve.

Afwijking baten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
Totaal afwijking baten	308

Baten

In 2017 is ruim € 0,3 mln minder aan baten ontvangen. De bijdrage van het Rijk in de programmakosten van SmartwayZ.NL is via het provinciefonds uitgekeerd. Deze inkomsten worden verantwoord onder het algemeen financieel beleid.

05.02 Openbaar vervoer (O.V.)

Inleiding

We werken samen met de vervoerders, gemeenten en het Reizigersoverleg Brabant aan een vraaggericht, verbindend en verantwoord openbaar vervoer. Daarnaast zijn we breder ook met marktpartijen en kennisinstellingen op zoek naar nieuwe slimme mobiliteitsoplossingen op maat.

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

Werken aan vraaggericht, verbindend, verantwoord openbaar vervoer en slimme mobiliteitsoplossingen

Wat hebben we daarvoor gedaan?

OV-concessies

We hebben uitvoering gegeven aan drie OV-concessies, te weten Oost-, West- en Zuidoost- Brabant. Onder de nieuwe gemeenschappelijke naam Bravo met een gezamenlijke website, tarievenbeleid en gezamenlijke acties zoals het bustientje en de dienstregelingsinformatie. Voor Zuidoost- Brabant het eerste volledige jaar met een nieuwe concessie en daarmee zijn alle concessies volledig ingericht conform de uitgangspunten uit de OV Visie. Door de nieuwe concessie in Zuid-Oost is de waardering van de reiziger toegenomen in 2017.

In 2017 hebben we de sociale veiligheid sterk verbeterd met de invoering van een volledig cashloos OV in Brabant, waarmee Brabant de eerste provincie is waar al het contante geld van de bus is.

In de concessie Zuidoost Brabant rijden de elektrische bussen inmiddels alweer een vol jaar in de dienstregeling en ondanks dat dit technisch en qua programmering van de dienstregeling een enorme uitdaging was, doen zich zelden tot nooit problemen voor. Vanuit heel de wereld zijn vervoerders en opdrachtgevers voor OV komen kijken naar deze primeur. In 's-Hertogenbosch rijden inmiddels ook drie zero emissiebusen in de dienstregeling.

Met de dienstregeling spelen we in op de groeiende reizigersaantallen. We streven daarbij naar maximale inzet binnen beschikbare middelen. In 2017 hebben we zo verder gewerkt aan de verbetering van het OV, waarbij we inzetten op Hoogwaardig Openbaar Vervoer (HOV) en/of frequentieverbeteringen op plaatsen waar de vraag hoog is en kleinschalige mobiliteitsoplossingen bij een lagere vraag. Zo is bijvoorbeeld de reistijd op de HOV-lijn tussen Veghel en Eindhoven met een aantal infrastructurele aanpassingen verbeterd, zijn de rendabele lijnen uit de pilot Nachtbus opgenomen in de dienstregeling, is de regiocentrale Midden Brabant (regiotaxi) van start gegaan en zetten we op specifieke plaatsen extra Brabantliners in met een hoge frequentie.

Vernieuwing OV

Ondertussen groeit het besef dat de huidige concessies in de toekomst niet meer passen bij de wens naar meer flexibiliteit en vervoer op maat en bieden technische innovaties ook meer ruimte voor mobiliteit als dienst. Om ons daar als provincie tijdig op voor te bereiden, willen we met programma Vernieuwing OV groeien naar nieuwe concessies waarin de diverse vormen van mobiliteit worden gecombineerd zoals trein, bus, auto, fiets en buurtbus, maar waarin we ook experimenteren met nieuwe concepten. In dat kader zijn we met pilots en experimenten gestart zoals Bravoflex met flexibele haltes te boeken via een app en concepten van mobiliteit als een dienst in delen van Eindhoven en 's-Hertogenbosch. Dit proces doorlopen we met behulp van alle stakeholders en als start is een speelveldnotitie opgesteld. Deze is begin 2018 gepresenteerd en dient als basis voor de dialoog over de toekomst van ons openbaar vervoer en een herijking van de OV visie.

Ter verbetering van de OV-spoorverbindingen in en naar Brabant hebben we onderzoeken uitgevoerd naar de IJssellijn en de verbinding Breda-Utrecht. Verder zijn afspraken met het Rijk gemaakt over Antwerpen – Roosendaal en is er een akkoord over de verdubbeling en elektrificatie van de Maaslijn (Nijmegen – Cuijk – Boxmeer – Venlo). Hierbij richten we ons ook op andere maatregelen dan spoor. In 2017 is gestart met het verplaatsen en verduurzamen van de busremise in Tilburg en zijn afspraken gemaakt over de aanpak van het busstation. De opening van het nieuwe busstation op Eindhoven

Airport door het instorten van het bovengelegen parkeerdek is niet doorgedaan en dit busstation pas nu pas in 2019 worden geopend.

Wat heeft het gekost?

05.02 Openbaar Vervoer (O.V.)

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2017 oorspronkelijk	Begroting 2017 na wijziging	Jaarrek. 2017 realisatie	Verskil begr- realisatie
Lasten	105.609	98.509	92.076	6.433
Baten	82.846	87.126	76.672	-10.454
Saldo van baten en lasten	-22.763	-11.383	-15.404	-4.021

Wat heeft het gekost? (grafiek)

Bedragen x1000

	Jaarrekening 2017
Exploitatie	
Lasten	92.076
Baten	76.672
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-15.404

Toelichting lasten/baten

Afwijking lasten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
- OV-concessies inclusief kleinschalige mobiliteitsoplossingen	5.496
- Vernieuwing OV	341
Overig	596
Totaal afwijking lasten	6.433

Lasten

Bij productgroep 05.02 Openbaar Vervoer is er sprake van een onderuitputting van € 6,4 mln, zijnde 6,5% van het totale krediet van € 98,5 mln. De lagere realisatie is o.a. het gevolg van:

OV-concessies

Op het reguliere exploitatie budget is er een onderbesteding van € 1,5 mln als gevolg van een lagere berekende indexatie dan aanvankelijk geprognosticeerd. De middelen vallen terug in de reserve.

Elke vervoerder van de concessiegebieden dragen bij aan een ontwikkelbudget voor de doorontwikkeling van de vigerende concessies. In 2017 is van het totale budget iets meer dan € 0,8 mln niet besteed. De middelen blijven conform de afspraken in de concessies beschikbaar voor

toekomstige initiatieven.

Bij afrekening van o.a. subsidies kan een lagere vaststelling dan het oorspronkelijk beschikte bedrag leiden tot een positief resultaat. Dit heeft in 2017 geleid tot een afwikkelingsverschil van ruim € 2,7 mln op balansverplichtingen als gevolg van de afrekening van OV-concessies van 2013 t/m 2015.

Vernieuwing OV

Ten behoeve van het Openbaar Vervoer van de toekomst worden onderzoeken en experimenten uitgevoerd. Daarvoor is totaal € 5 mln beschikbaar gesteld voor deze bestuursperiode. In 2017 is € 341.000 minder besteed. De middelen worden opnieuw op de begroting geraamd.

Afwijking baten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
- Bijdrage BDU Rijk	-10.201
- Bijdrage derden OV concessie	-253
Totaal afwijking baten	-10.454

Baten

Vanaf 2016 is de Brede Doeluitkering (BDU) overgegaan naar de decentralisatie uitkering via het provinciefonds. In IPO-verband zijn afspraken gemaakt over de afbouw van de transitorische post via de uitgaven voor OV-concessies. Vanwege de lagere realisatie voor OV-concessie is ook de onttrekking (baten) uit de transitorische post lager. Dit heeft geleid tot een onderschrijding aan de batenkant.

05.03 Infrastructuur/Provinciale wegen

Inleiding

De provincie is verantwoordelijk voor de regionale bereikbaarheid. Daarom houdt de provincie een provinciaal wegennet in stand en breidt dit daar waar nodig uit. In totaal bestaat de provinciale infrastructuur uit circa 550 km aan wegen en 500 civiele kunstwerken (tunnels, viaducten en duikers). De provincie verbetert de veiligheid, bereikbaarheid en leefbaarheid van de provinciale wegen door:

- het oplossen van knelpunten in het regionale wegennet,
- het onderhouden van Brabantse wegen,
- het verbeteren van de verkeersveiligheid van de provinciale wegen,
- het op orde hebben en houden van data.

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

Op orde zijn van provinciale wegen/- fietspaden

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Onderhoud

In 2017 hebben we grootschalige onderhoud uitgevoerd op o.a. de N269 Hilvarenbeek – Reusel, N266 Someren – Nederweert en N612 van Helmond tot en met de aansluiting op de A67. Duurzaamheid en innovatie spelen daarin een grote rol, zoals het hergebruik van materialen bij onderhoudswerkzaamheden en het toepassen van Biobased materialen. Zo bestaat de nieuwe deklaag op de N285 bij Zevenbergen voor 97% uit hergebruikt asfalt en is op de N272 belijning van biohars toegepast.

Per 1 januari 2018 gaat het nieuwe Onderhoud Prestatie Contract (OPC) voor dagelijks onderhoud in. In 2017 is het contract aanbesteed via het principe van best value om maximaal kennis en expertise uit de markt te halen en is er ruimte voor extra impulsen op het gebied van innovatie, verkeersveiligheid, biodiversiteit en verduurzaming. Ook dit jaar is er samengewerkt met andere partijen zoals met Rijkswaterstaat op het gebied van gladheidsbestrijding (o.a. gemeenschappelijke contracten en gezamenlijk gebruik van steunpunten) en afhandeling van calamiteiten (o.a. centrale aansturing en inzet van RWS-inspecteurs op N279 en N261 Tilburg - Waalwijk. Vanuit efficiency is het mandaat voor ontheffingen van exceptioneel vervoer op de provinciale wegen aan Rijksdienst voor het Wegverkeer (RDW) verruimd en is ingezet op digitalisering bij het aanvragen van vergunningen en ontheffingen.

Oplossen van knelpunten en verbeteren van de verkeersveiligheid

Via diverse reconstructies is verder gewerkt aan de verbetering van het provinciale wegennet gericht op de verbetering van de bereikbaarheid, veiligheid en leefbaarheid in de kernen en daarbuiten. Zo is gestart met de omlegging Baarle op de N260, is de aanbesteding voor N605 randweg Boekel opgestart, is de vaststelling van de PIP voor N629 Dongen – Oosterhout uitgewerkt en ligt er een plan voor het opschalen van de N282 bij Gilze-Rijen naar 2x2 rijstroken. Diverse aanleg- en reconstructieprojecten zijn opgeleverd waaronder de N279 Noord, de randweg Oudenbosch, randweg Zundert, de rotonde bij Odiliapeel en rijdt het doorgaande verkeer sinds eind december via de nieuwe Komomlegging Haps om de dorpskern heen in plaats van er dwars doorheen. In het kader van het verbeteren van de verkeersveiligheid is extra belijning aangebracht op provinciale fietspaden.

Via de wijze van aanbesteden dagen wij de markt maximaal uit om te komen met duurzame en innovatieve oplossingen. Dat leidt tot innovaties die elders niet eerder vertoond zijn en waarmee Brabant zich nationaal en internationaal behoorlijk in de kijker speelt. Op de N605 Gemert Noord-Om is bijvoorbeeld een rotonde aangelegd naast de reguliere weg die vervolgens in een dag op zijn geheel op zijn plek is geschoven. Op die manier is de overlast van de werkzaamheden tot een minimum beperkt en is heel duurzaam gewerkt. Daarnaast is in de N605 de eerste volledig 3D-geprinte fietsbrug toegepast. Op de N272 tussen Beek en Donk en Boxmeer hebben we tal van duurzame innovaties toegepast op het gebied van biobased producten en materialen zoals biobased

verkeersborden, hectometerpaaltjes gefabriceerd van samengeperst gras en beton met een percentage hergebruik van 80%.

In het kader van de aanpak van een tweetal belangrijke provinciale hoofdverbindingen zijn we gestart met de aanbesteding van de N69 Belgische grens – Eindhoven. Hiermee lopen we vooruit op een onherroepelijk PIP, maar proberen we vertraging door de juridische procedures zoveel mogelijk te beperken door de opdracht meteen te kunnen gunnen als het PIP naar onze verwachting in de eerste helft van 2018 onherroepelijk wordt. Na jarenlange discussie heeft het college van GS een voorkeursalternatief N279 Veghel – Asten vast kunnen stellen met breed draagvlak van de omliggende gemeenten, waarbij gekozen wordt voor het ongelijkvloers maken van de kruisingen, een omlegging bij Dierdonk en opwaardering van het huidige tracé in Veghel.

In 2017 stond de overdracht van een tweetal wegvakken aan een gemeente gepland, te weten 's-Hertogenbosch (gedeelte N625) en gemeente Gemert-Bakel (gedeelte N616). In beide gevallen zijn de college-besluiten door de gemeente uitgesteld naar 2018.

Data op orde

In 2017 is de Brabantbrede Modelaanpak (BBMA) doorontwikkeld en wordt begin 2018 gepresenteerd. Dit integrale verkeersmodel is uniek in opzet en wordt veelvuldig gebruikt in verkeersanalyses.

Overzicht:

- N629 Dongen – Oosterhout: planstudie gereed
- N638 Zundert – Rucphen: planstudie gereed
- N69: aanbesteding gestart
- N260 Omlegging Baarle: uitvoering gestart
- N618 Boxtel – Schijndel: onderhoud (nagenoeg) uitgevoerd
- N269 Hilvarenbeek – Reusel: onderhoud uitgevoerd
- N612 Someren – Helmond: onderhoud uitgevoerd
- N266 Someren – Nederweert: onderhoud uitgevoerd
- N272 Beek en Donk – Boxmeer: (nagenoeg) uitgevoerd
- N279 Veghel – 's-Hertogenbosch: uitvoering gereed
- N605 Gemert Noord-Om: uitvoering gereed
- N264 Omlegging Haps: uitvoering gereed
- N264 rotonde Odiliapeel: uitvoering gereed

Wat heeft het gekost?

05.03 Infrastructuur/Provinciale wegen

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2017 oorspronkelijk	Begroting 2017 na wijziging	Jaarrek. 2017 realisatie	Vershil begr- realisatie
Lasten	154.270	71.625	69.843	1.782
Baten	68.341	17.935	17.807	-129
Saldo van baten en lasten	-85.929	-53.690	-52.037	1.653

Wat heeft het gekost? (grafiek)

Bedragen x1000

Exploitatie	Jaarrekening 2017
Lasten	69.843
Baten	17.807
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-52.036

Toelichting lasten/baten

Afwijking lasten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
- Wegenoverdrachten	1.331
- Hooipolder	750
- Beheer en onderhoud incl. gladheidsbestrijding	-462
Overig	163
Totaal afwijking lasten	1.783

Lasten

De realisatie op productgroep 05.03 Provinciale Wegen is € 1,8 mln lager uitgevallen dan begroot. De onderuitputting van 2,5% wordt veroorzaakt door:

Wegenoverdrachten

Voor 2017 was een de overdracht van een tweetal wegvakken voorzien. De college besluiten door de betreffende gemeenten zijn uitgesteld naar begin 2018 en leidt tot een onderbesteding van € 1,3 mln. Aan de Staten wordt voorgesteld het bedrag in 2018 opnieuw te ramen.

Hooipolder

De Staten hebben € 10 mln beschikbaar gesteld voor Hooipolder en het onderliggende wegennet. Op de begroting 2017 was een bedrag van € 0,75 mln geraamd. Door een te onzekere besluitvorming over de toekomst van de nieuwe verbindingsweg binnen de gemeente Geertruidenberg is besloten vooralsnog geen beschikking af te geven. De middelen worden in 2018 opnieuw toegevoegd aan het projectenbudget via een onttrekking uit de reserve.

Beheer en onderhoud

De totale onderhoudsbegroting van provinciale wegen (inclusief gladheidsbestrijding) van € 12,6 mln is overschreden met € 462.000 (3,7%) als gevolg van extra kosten voor groot onderhoud aan de retentievijver bij Hazeldonk en het vervangen van een asfaltdeklaag bij de gemeente Valkenswaard. In verband met een aanstaande overdracht aan de gemeenten zijn beide objecten technisch op orde gebracht.

Daarnaast worden de kosten voor het onderhoud van aangekochte gronden en panden ten behoeve van toekomstige wegenprojecten op basis van regelgeving voortaan direct als last genomen via de onderhoudsbegroting.

De kosten voor de uitvoering van de gladheidsbestrijding zijn binnen budget gebleven.

Afwijking baten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
- Transitorium PPS-A59 -124	-124
Overig	-5
Totaal afwijking baten	-129

Baten

De afwijking heeft hoofdzakelijk te maken met de administratieve afwikkeling van de transitorische post PPS-A59.

Investerings

Op de investeringen voor wegen is in 2017 totaal ongeveer € 4,5 mln (7,1%) meer gerealiseerd dan geraamd.

Een bedrag van € 2,7 mln overschrijding (ten opzichte van een gepland bedrag van ruim € 32 mln) heeft betrekking op de reguliere onderhoudsprojecten en is met name het gevolg dat door de gunstige weersomstandigheden er weinig tot geen vertraging in de werkzaamheden is opgetreden.

Bij het project randweg Boekel (N605) is sprake van een overschrijding van € 0,6 mln als gevolg van extra grondaankoop in het kader van ruilverkaveling en bij de komomleiding Haps (N264) € 2,0 mln vanwege de eerdere oplevering. Verwacht wordt dat beide projecten binnen budget worden gerealiseerd.

Voor de N279 Zuid (Veghel – Asten) is in 2017 € 0,6 mln meer gerealiseerd dan geraamd. De kosten van planuitwerking zijn eerder gemaakt dan verwacht.

Op het project N279 Noord (Veghel – 's-Hertogenbosch) is totaal € 1,3 mln minder gerealiseerd. In de loop van 2017 was geen rekening gehouden met de afrekening van de indexering. Uiteindelijk is overeengekomen dat € 647.000 zou worden terugbetaald. Dat bedrag is in mindering gebracht op de eerdere realisatie. Daarnaast is de verwachte nadeelcompensatie Kabels en leidingen nog niet verrekend, omdat dit pas in 2018 wordt ingediend na vaststelling van de definitieve kosten. Een andere belangrijk verschil is veroorzaakt door het niet volledig benutten van stelposten. Dit kon pas worden vastgesteld per einde project (dec. 2017). Daartegenover zijn er in 2017 € 0,6 mln meer inkomsten gegenereerd. Naast de inkomsten verkoop grond is de helft van de kosten "Aanleg nieuwe aansluiting Steunpunt RWS" ontvangen. De andere helft kan pas bij RWS na oplevering worden gedeclareerd. De oplevering was in 2017 voorzien maar heeft pas in januari 2018 plaats gevonden. Tenslotte is er sprake van een onderschrijding van € 1,4 mln op het project N69. Door een nog lopende bezwarenprocedure is er nog geen onherroepelijk PIP waardoor de grondaankopen zijn vertraagd.

Investerings

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2017 oorspronkelijk	Begroting 2017 na wijziging	Jaarrek. 2017 realisatie	Vershil begr- realisatie
Materieel provinciale wegen	716	657	655	2
Steunpunten en districtskantoren	4.816	50	45	5
N261	-	-	34	-34
Wegen investeringen	48.000	59.419	62.942	-3.523
Komomleidingen	2.747	2.433	3.337	-904
	56.279	62.559	67.014	-4.455

